

Odder og fiskeredskaber i salte vande

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 5. December 2023 | 59

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Odder og fiskeredskaber i salte vande

Forfattere: Morten Elmeros

Institution: Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

Faglig kommentering: Esben T. Fjederholt, ECOS/AU

Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Elmeros M 2023. Odder og fiskeredskaber i salte vande. Notat fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 9 s. -- Fagligt notat nr. 2023|59

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Kyster, fjorde og nor og vige er vigtige levesteder for odder. Foto: M. Elmeros

Sideantal: 9

Baggrund

Miljøstyrelsen (MST) har på baggrund af henvendelser fra Fiskeristyrelsen d. 10. november 2023 anmodet DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet om:

”At genbesøge/genoverveje rådgivningen vedr. deres tidligere vurdering i notat af 3. marts 2021 om, ”at der umiddelbart er behov for beskyttelse af odder, bl.a. i form af stopriste og lign. I fiskeredskaber i salte vande op til 500 m fra kysten”

Opdateret rådgivning i forhold til rådgivningen af 3. marts 2021 vedr. de områder, hvor bekendtgørelsen bør gælde, herunder i lyset af nye odderspor langs Nivåen.”

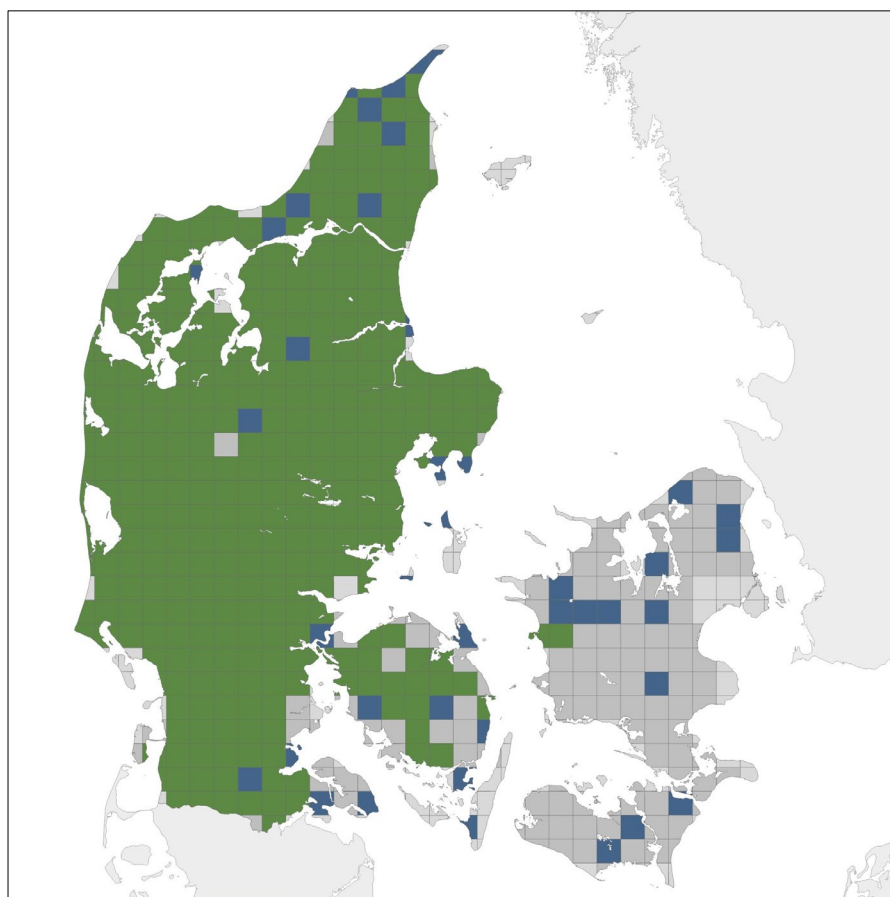
Vurderingen skal anvendes i forbindelse med Fiskeristyrelsens revision af bekendtgørelse om brug af stopriste, spærrenet eller lign. i fiskeredskaber i salte vande.

1 Udbredelsen af odder i 2023

I 1996, da de nuværende generelle bestemmelser om brug af stopriste og lign. i fiskeredskaber i visse salte vande blev indført, var odder (*Lutra lutra*) udbredt i Nord- og Vestjylland (Hammershøj m.fl. 1996). Desuden fandtes der odder i et lille område i Nordvestsjælland (Leth & Byrnak 1996).

Siden 1996 har odderbestanden spredt sig. I 2023 er odder udbredt i hele Jylland og på hele Fyn, inkl. øer i det sydfynske øhav (Fig. 1) (Therkildsen m.fl. 2020, Elmeros 2021). I Østdanmark er odder begyndt at etablere sig på hele Sjælland og på Lolland-Falster. Der er fundet odder i Nordsjælland, ved Isefjorden, i Midt- og Sydsjælland, på Lolland og Falster (Elmeros 2021, Elmeros & Groom 2023, DK Johansson, pers. medd.). Odder lever og yngler også på mindre øer. Fx er der dokumenterede observationer af familiegupper og odderunger på Lolland, Langeland og Endelave (fx arter.dk).

Figur 1.1. Odders udbredelse ved den nationale overvågningen i 2017 samt senere dokumenterede fund af odder frem til medio november 2023 i 10 km-kvadrater i Danmark (se referencer i tekst). Grøn: kvadrater med fund af odder i 2017. Grå: kvadrater undersøgt i 2017 uden fund af odder. Blå: Fund af døde odder, ekskrementer og/eller fotodokumenterede observationer i perioden 2016-2023 i kvadrater, der ved overvågningen i 2017 var uden fund.

2 Beskyttelse af odder i salte vande

For at sikre odderbestandens status og fremme genindvandring til hele dens naturlige udbredelsesområde i Danmark, er det vigtigt at minimere trusler og presfaktorer, fx risikoen for uforsætlige drab i fiskeredskaber og fra transport (Fredshavn m.fl. 2019). Der er generelt få større områder med egnede levesteder for odder i ferske vande på Fyn, Sjælland og Lolland-Falster sammenlignet med i Jylland (Reuther & Krekemeyer 2004). På mindre øer kan de marine vande være dominerende som fourageringsområde for odder (Kruuk 1995). Derfor vurderes de salte vande omkring øerne at være væsentlige levesteder for at opnå levedygtige bestande i de østdanske dele af odders udbredelsesområde.

Uforsætlige drab som drukninger i ruser, tejner og andre fiskeredskaber kan have væsentlig betydning for dynamikken i odderbestande, og vurderes at kunne have negativ betydning for artens status (Jefferies m.fl. 1984, Hurrell 2017, Landa & Guidos 2019). Stopriste og spærrenet i fiskeredskaber kan effektivt forhindre bifangst af oddere (fx Søgaard & Madsen 1994, Reuther 2002). Der er fundet druknede oddere i fiskeredskaber på 15 m dybde og i fiskeredskaber flere hundrede meter fra kysten (fx Søgaard & Madsen 1994, Reuther 2002). De fleste af de registrerede, druknede oddere er fundet på relativt lavt vand (<5m) og relativt tæt på kysten. Der kan være stor forskel mellem områder i antallet af druknede oddere ift. antallet af ruser (Poole m.fl. 2007). Der findes ikke systematiske undersøgelser af odders spredning over salte vande eller fødesøgning på forskellige vanddybder og afstande til kyst eller søbredder ud fra hvilke, risikoen for drukninger i fiskeredskaber kan beregnes.

Ifølge de gældende regler skal der anvendes stopriste eller spærrenet i fiskeredskaber i udvalgte salte vande i det nordlige og vestlige Jylland (BEK nr. 674 af 08/07/1996, BEK nr. 1615 af 11/12/2015). Desuden er der påbud om brug af stopriste og lign. i Vadehavet samt i enkelte små fredningszoner omkring udløb af vandløb i andre dele af landet (fx BEK nr. 781 af 29/05/2020).

Fiskeristyrelsen har fremsendt en opgørelse til MST over Fiskeristyrelsens regionale kontrollers fund af rusedrukne oddere og kontroller af fiskeredskaber. De regionale fiskerikontrolenheder har kun fundet enkelte rusedrukne oddere i de seneste år; alle de registrerede oddere er fundet i fiskeredskaber på under 3 m vanddybde. Regional Kontrol i Nykøbing Mors fandt rusedrukne oddere i multitejner. Tejner er ikke omfattet af kravet om brug af stoprist eller spærrenet.

Det fremgår af opgørelsen, at antallet af kontrollerede fiskeredskaber er mere end halveret fra 2018 til 2022, og at der i nogle områder var overtrædelser ved en stor andel af kontrollerne (>80 %). Det er ikke umiddelbart muligt at se, hvor stor en andel af overtrædelserne, der omhandlede ruser og tejner, eller hvor mange overtrædelser, der omhandlede manglende stopriste/spærrenet, hvor der er påbud om brug af spærreanordninger i fiskeredskaber.

For at kunne beregne drukningsrisikoen, som odder udsættes for i fiskeredskaber på forskellige vanddybder og afstande til kysten, mangler der opgørelser af placeringer af ruser, tejner og andre fiskeredskaber ift. vanddybde og afstande til kyst. Oddere fouragerer formodentligt oftere på dybt vand, hvis vanddybden falder hurtigt tæt på kysten. Jo større dybde og jo større afstand fra kysten, der er påbud om brug af stopriste eller andre spærreanordninger,

jo bedre beskyttelse mod drukneulykker i fiskeredskaber må man forvente. Påbud ud til 5 m dybde og 500 m fra kysten må forventes at give mere beskyttelse af oddere end påbud ud til kun fx 300 m og 3 m dybde.

3 Konklusion

På baggrund af tilgængelig viden om odders levevis og fund af druknede oddere, samt tilsendte opgørelser fra fiskerikontrollen i Danmark, vurderer DCE, at odder bør beskyttes mod drukneulykker ved brug af stopriste, spærrenet og lign. i fiskeredskaber, inkl. tejner, i salte vande ud til 5 m dybde eller op til 500 m fra kysten. Uden data til beregning af risikoen for rusedrukninger er det op til myndighederne at vurdere, hvor dækkende beskyttelsen af oddere i salte vande skal være.

DCE anbefaler, at brugen af stopriste, spærrenet og lign. i alle fiskeredskaber, inkl. tejner, bør gælde i følgende områder:

- Langs alle kyststrækninger i Jylland, inkl. småøer så som Endelave, Thurø og Samsø, i alle fjorde, nor og vige, bortset fra de eksponerede sandstrande langs den jyske vestkyst nord for Skallingen, samt omkring Læsø og Anholt.
- Langs alle kyststrækninger på Fyn, i alle fjorde, nor og vige på Fyn og omkring øer i Det sydfynske Øhav.
- Langs alle kyststrækninger på Sjælland, Lolland-Falster og Møn, bortset fra Københavnsområdet ml. Køge og Vedbæk, i alle fjorde, nor og vige på Sjælland, Lolland-Falster og Møn samt omkring øerne i Smålandsfarvandet.

Der kan være strejfende oddere langs kysten tæt på København, men områderne vurderes ikke at være væsentlige levesteder i forhold til status for forekomsten af odder på Sjælland.

4 Referencer

- BEK nr. 674 af 08/07/1996. Bekendtgørelse om stoprist eller spærrenet i fiskeredskeer i visse salte vande. <http://Retsinformation.dk>
- BEK nr. 1615 af 11/12/2015. Bekendtgørelse om rekreativt fiskeri i salt- og ferskvand samt redskabsfiskeri mv. i ferskvand. <http://Retsinformation.dk>
- BEK nr. 781 af 29/05/2020. Bekendtgørelse om fiskeri og fredningsbælter omkring Sjælland. <http://Retsinformation.dk>
- Chanin P 2003. Ecology of the European Otter. Conserving Natura 2000 Rivers Ecology Series No. 10. English Nature, Peterborough
- Elmeros M 2021. Vurdering af odderens udbredelse i 2020 og forventede spredning i Danmark. Notat fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 2021/20.
- Elmeros M, Groom G 2023. Vejbarrierer for odder i Nordsjælland. Teknisk rapport fra Inst. for Ecoscience, Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, nr. 264.
- Fredshavn J, Nygaard B, Ejrnæs R, m.fl. 2019. Bevaringsstatus for naturtyper og arter - 2019. Habitatdirektivets Artikel 17-rapportering. Videnskabelig rapport fra Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, nr. 340.
- Hammershøj M, Madsen AB, Bruun-Schmidt IØ, Gaardmand B, m.fl. 1996. Overvågning af odder (*Lutra lutra*) i Danmark 1996. Videnskabelig rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser, nr. 172.
- Hurrell R 2017. Otter mortalities within fixed traps in Devon. Environment Agency.
- Jefferies DJ, Green J, Green R 1984. Commercial fish traps and crustacean traps: serious cause of otter *Lutra lutra* (L.) mortality in Britain and Europe. The Vincent Wildlife Trust, London.
- Kruuk 1995. Wild otters. Predation and populations. Oxford University Press.
- Landa A & Guidos S 2019. Bycatch in local fishery disrupts natural reestablishment of Eurasian otter in western Norway. Conservation Science and Practice. 2020;2:e208.
- Leth P & Byrnak E. 1996. Odder (*Lutra lutra* L.) genfundet på Sjælland. Flora og Fauna 101: 41-46.
- Madsen A & Søgaard B 1994. Stop-grids for fish traps in Denmark. IUCN Otter Specialist Group Bulletin, 9.
- Poole WR, Rogan G, Mullen A 2007. Investigation into the impact of fyke nets on otter populations in Ireland. Irish Wildlife Manuals, No. 27. National Parks and Wildlife Service, Dublin, Ireland
- Reuther C 2002. Otters and fyke nets - some aspects which need further attention. IUCN Otter Specialist Group Bulletin 19: 7- 20.
- Reuther C & Krekemeyer A 2004. On the way towards an Otter Habitat Network Europe (OHNE). Habitat no. 15. GN Gruppe Naturschutz, Hankelsbüttel.

Therkildsen OR, Wind P, Elmeros M, Alnøe AB, m.fl. 2020. Arter 2012-2017. NOVANA. Aarhus Universitet. Videnskabelig rapport fra Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, nr. 358.